

Učiteljski list

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo (slovenskega dela) in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 12

V Trstu, dne 10. junija 1924.

Leto V.

Naš pravni položaj

Vodstvu naše stanovske organizacije prihajajo pozivi, naj bi posredovalo pri pristojni šolski oblasti radi definitivnih imenovanj učiteljstva. Po eni strani imamo učiteljstvo, ki je bilo definitivno že pod propadlim režimom, po drugi strani pa so tisti, ki so prosili stalnega nameščenja tekom lanskih razpisov. Prvi, definitivni še iz časov pred vojno, bi bili po zakonu trajno nameščeni nekako v marcu t. l., ako šolske oblasti ne ukrenejo drugače, če torej poedincev ne odslove v onem znanem šestmesečnem roku. Ali ta zakon že velja, ali je spet raztegnjen, ne vemo. Gotovo pa je, da lani razpisana mesta še niso učiteljstvu oddana. Tudi to bi samo na sebi še ne bilo nikako zlo. A če pomislimo, da se že dolgih deset let učiteljstvo ni definitivno namestilo, vidimo, kako nezdrave so razmere pri nas, kako brezpraven je naš stan.

Zdaj je spet konec šolskega leta pred durmi. S koncem šolskega leta je vrsta provizornega učiteljstva odpuščena. Da se je provizorno učiteljstvo tudi pred vojno odpuščalo, vemo dobro. A vemo tudi, da so se tedaj odpuščali le redki, navadno bolni, za nadaljno službo nesposobni učitelji. Poleg tega so bili odpuščani le novinci, prvo in drugo leto v službi. Toda danes? Danes imamo «novince» desetih letnikov, torej tretjino vsega učiteljstva in ne samo bolnike, ki se odpuste, in tudi vsi starejši učitelji ne vedo, ali bodo in kje bodo čez tri mesece spet nastavljeni.

Na ta dejstva bi moglo Zvezino vodstvo opozoriti na pristojnem mestu, ker pomenjajo, da razmere učiteljstva niso urejene kakor bi lahko bile. Učitelj je lahko skozi dvajset, trideset let vršil svoje poslanstvo z vso vestnostjo in ljubeznijo, ima rodbino in bi moral imeti vsaj neko relativno službeno gotovost, pa visji vsa njegova in njegovih usoda na tanki niti. Kakšno je duševno razpoloženje med učiteljstvom spričo tega, si je mogoče misliti. Nedvomno bi bila naloga organizacije, da pokaže oblastim, kaj naš stan teži in v čem se mu gode krivice, ki bi se mogle brez predsodkov in prav gotovo brez škode za šolstvo popraviti. Ta korak bi bil upravičen, ker ne vemo, koliko učiteljstva, ki je danes še v službi, bo najpozneje na jesen brezposelnega, vrženega na cesto.

Žalibog o tem ni govora, ker se organizacija ne priznava za predstavnico stanovskih teženj. Bilo bi torej odveč prositi pri pristojnih obla-

stih, naj se prizadeto učiteljstvo stalno namesti še pred pričetkom počitnic in ne morda kdaj ob začetku prihodnjega šolskega leta. Dosegli bi kvečjemu še eno ponižanje k vsem dosedanjim, češ: kaj vam to mari, kdo ste pravzaprav? V pereči zadevi učiteljskih nameščenj ne more danes Zveza ničesar storiti, zato se mora učiteljstvo spoprijazniti tudi s tem, kakor se je že z marsičem, mora videti svoj pravni položaj tak, kakršen je v resnici.

Z mirno vestjo lahko trdimo, da je danes naš pravni položaj ničev in da je mnogo kategorij državnega delavstva — da o zasebnih nastavljenih niti ne govorimo — mnogo na boljšem kot učiteljstvo. Danes je vseeno, ali imaš provizorično ali definitivno mesto. Vsak čas si lahko odstranjen. Povoda temu ne dajejo tvoja službena svojstva in tudi ne tvoje nastopanje izven šole, ampak vladajoči nazor, da je učiteljstvo nevarno. Nevarno državi, nevarno asimilaciji, nevarno mirnemu življenju v deželi sploh. V resnici so vse te nevarnosti zrastle na zelniku interesov oseb, ki so jim učitelji ovira, da bi se nemoteno okoriščali. Vzemimo kar takozvane specialiste po slovenskih šolah! Večina njih skuša graditi svojo osebno srečo s tem, da ovaja slovenske tovariše in tovarišice. Pogosto naravnost iz nohtov izmogavajo vse mogoče naše grehe, da bi zakrili svoje napake ter si zaslužili posebnih nagrad s svojim vestnim delom — v šoli in izven šole. To vedo oblasti bolje in natančneje kakor mi.

Tudi prepoved raznih opravil poleg šolskega izhaja predvsem odtod, ker so do teh zaslužkov stremeli drugi. Občinska gospodarstva bi nam znala o stvari mnogo povedati, in le redkodkaj je učitelj zanemaril svoje delo v šoli, če je bil — premalo plačan za poučevanje — prisiljen lotiti se tajništva v občini, da preživi sebe in rodbino.

Nič drugače ni z nevarnostjo učitelja — asimilaciji. Da je asimilacija naraven pojav, ni dvoma. Kjer se naseljujejo poedinci med gospodarsko močnejše, jezikovno enotno prebivalstvo, so prisiljeni rabiti jezik večine v življenju izven svoje rodbine. Čim manj je takih priseljencev, tem prej utonejo v drugem ljudstvu. Tudi asimilacija je čisto gospodarski proces, ki je pa vedno le krajevno mogoč. Asimilacija je v velikem obsegu, na širokem ozemlju, mogoča le, če je to ozemlje — neobljudeno ali le redko naseljeno. Sicer se asimilacija vrši le na najskrajnejših mejah jezikovne črte, ki je največkrat, kakor uči antropogeografija, že prirodno

potegnjena, bodisi z gorovjem, vodovjem ali z neplodnimi, nezdravimi predeli. Če to upoštevamo, uvidimo vso ironijo, ako se slovenski učitelj potiska v brezpravnost, in kar temu sledi, iz razlogov asimilacije. Naj časopisje, v službi osebnih koristi poedincev, ki bi se radi okoriščali gospodarsko z odstranjevanjem slovenskega učiteljstva, še tako napada... nevarne učitelje, najnaravnejša posledica takega preganjanja je, da se s temi udarci v resnici le podžiga plemenska mržnja med obojimi ljudstvom v deželi, česar slovensko učiteljstvo samo ne želi. Nismo mi nevarni mirnemu življenju, sporazumnemu sožitju, ampak sistem, ki prikrajšuje učitelja kot državljana in kot človeka in ki pod videzem političnih potreb ovira kulturni razvoj, osnovno izobrazbo ljudstva.

Naj so vzroki taki ali drugačni, naš pravni položaj je le na papirju. Za nas ni ne rodbinskih ne zdravstvenih ne drugih ozirov. Bili so časi, ko je učiteljstvo po svojih voljenih zastopnikih lahko zasledovalo in vplivalo na vse, kar se je tikalo njegove usode. Nameščenja, premeščenja, disciplinarne preiskave, vse se je vršilo pred učiteljevimi očmi. Če ne bi imelo to druge posledice, vsaj krivice so se lahko preprečevale. Varovalo pa se je na ta način tudi dostojanstvo človeka, da ne govorimo o javnem ugledu učitelja in o njegovi zavesti, da tudi sam lahko čuva nad vsem, kar mu že zakon jamči. Ko se je sodelovanje prebivalstva in učiteljstva potom

samoupravnih ustanov pri vsem razvoju osnovnega šolstva ukinilo, je ostala vsaj šibka možnost, da smo z izraženo željo ali prošnjo dosegli včasih nekoliko varstva svojih najelementarnejših pravic. Zlorabiti tega nismo mogli, ker smo preveč v odvisnosti. Toda končno, in najbolj pod vplivom šolske reforme, je padla tudi ta oblika, ki je še ostala od vseh zakonitih določb našega pravnega stanja, in na mesto vsaj slučajne, morebitne osebne naklonjenosti je stopila osebna samovolja. Ta je pogazila vse, kar nam celo zakon jamči v pravnem pogledu.

Naš pravni položaj ni v skladu z zakonom. Iz tega izhaja, pod vplivom že zgoraj navedenih okoliščin, vsa negotovost učiteljstva, ki jutraj ne ve, kam bo zvečer položil glavo. Iz tega izhaja tudi, kakor se je sicer učiteljstvo že vsemu privadilo in ga nič več ne straši, vse nezadovoljstvo s takimi razmerami. Vendar se moti, kdor misli, da je mogoče temu v okom s kakršnimkoli posredovanjem na pristojnih mestih. Naš pravni položaj je potisnjen na ničlo in daleč smo od onega, kar zakon sam določa v naš prilog. Bilo bi pa zgrešeno, če bi se radi tega udajali solzarstvu. Osebna samovolja se bo morala naposled vendar le umakniti zakonu. Učiteljstvo je že mnogokaj doživelo in bo, četudi tepeno in zdesetkano, preživelo tudi današnjo dobo brezpravnosti. Ako imamo to pred očmi, bomo šli svojo pot, ne oziraje se na vse, kar dan za dnem zadeva poedince.

Kandidati smrti

Svi dosadani izbori u Istri zahtevali su po koju učiteljsku glavu, dašto ne italijansko-fašistovsku. Mi smo to očekivali i proricali odmah iza obavljenih zadnjih drž. izbora. Jedan od tih kandidata smrti jest naš vredni drug Jakov Vojnić, dosadašnji rav. učitelj u Sv. Katarini (Pićan). Njemu naime stiže iznenada i neočekivano sa strane pazinskog nadzorništva dekret, kojim mu se nalaže, da **odmah** izruči školu i ured učiteljici Mariji Braidotti, koja deluje na istoj školi, dočim je imenovana njegovim naslednikom učiteljica gdja Kurelić-Kopitar Marija, koja je u zadnje doba učiteljevala u Sv. Petru u Šumi, ali ostade neko doba bez službe iz «viših» nepoznatih razloga.

No, izakako položi prošli mesec na školi proveditorata u Trstu ispit iz italij. jezika, srce se oblasnika umekša, te bi imenovana ali tako, da joj morade ustopiti učit. mesto drug Vojnić. Sreća — nesreća; nesreća — sreća! Tako nekako! Nema ništa dobra bez zla.

Kol. Vojnić ostade ovako bez mesta i bez službe i bez plate, i to sada na koncu školske godine, čime je prikraćen za skoro par hiljada lira. Pitajte za razlog suspenzije — zaman: niko vam išto kazati ne će a **nití može**. Ne će ga vlasti preslušati, ne će mu kazati mane, grehe i prekršaje, pošto mu ih ne mogu naći, a time postizavaju i drugu svrhu, da ne bace u nepriliku denuncijante i same suce. Kažite mi zlo što počinih i povod gubitka službe!

POVERJENIKOM «NOVEGA RODA». Mnogi so v zastanku s plačilom. Ali naj vsakega osebno terjamo? Letnik je z 10. številko končan, čas bo, da se računni poravnajo. Prosimo! — Uprava.

Kažite! Mesto odgovora drugi odgovor: Pozatvoriti ćemo sve hrvatske škole i poterati sve hrvatsko učiteljstvo, kako to čini Jugoslavija s italij. školstvom u Dalmaciji. — Drugi odgovor: Imamo pravo dignuti sa službe koga hoćemo i kada hoćemo, razumije se: senza guanti. Belle speranze! U lepim vodama nalazi se slav. učiteljstvo Julske Krajine, ali čini nam se i ono italijansko: Chi vivrà, vedrà! Il tempo è galantuomo!

U žuč i otrov morali bismo umakati svoje pero da uzmožemo dostojno ožigosati ovakov postupak naših oblasti napram kol. Vojniću i uopće napram svemu hrvat. učiteljstvu Istre. — Vojnić iza 11-godišnjeg savesnog i neprikornog službovanja sa suprugom i decom bačen je na голу cestu. Kuda? Kamo će? Siromah je, a pomoći odrikale. — Zaduži se, putuj, traži svetom kruha i krova! Zar će mu oblasti pružiti otporninu? potporu? dati za poputbenu hleba? Da li će mu obitelji dozvoliti da za neko doba i dalje stanuje u školskom stanu? Ništa od toga! Generosità, velikodušnost, je li? Potužiš li se samo, čuješ treći odgovor: Politica, caro maestro! Politika, ali ne naša i nas slav. učiteljstva! Našem vrednom unesrećenom drugu Vojniću naše — saućešće, a ujedno mu čestitamo, da ostao do kraja i kao čovek i kao učitelj pošten i karakteran muž. Druže Vojniću: Zdravo i s Bogom! Kud pošao pratio te dobri Bog! Kud se makao — ne zaboravi na braću i kolege u Istri, ni na Istru, što ju sa suzama ostavljaš.

POZIV.

Kdor še ni poslal podatkov za Ročni zapisnik, naj to nemudoma stori! Nujno!

Uvek praktični

Pa takovi moramo da budemo. Idealni moramo biti, kad nam idealnost donša sve zlatne dobrote; narodni moramo biti, kada nam narod služi kravom muzarom. Politikom se ne ćemo baviti, ako nam ne koristi džepu i trbuhu; ne ćemo raditi ni govoriti ako bi nam to moglo naškoditi. Smijati ćemo se i veseliti i na grobu, ako nam to konvenira; rukovati ćemo se i veselo susretati tirane i svoje grobokope, inače mogli bi me uzeti na zub. Plakati ću i smejeti kad to želi (znade to praktičnjak!) nasilnik... Kaditi ću oltare, pa makar u poganske, ako znademo da ćemo time ugoditi gospodarima.

Uvek praktično! To je moderno! Zašto da se zameramo bez svoje koristi! Zašto da nešto radimo i činimo i govorimo, ako bi nam to moglo, danas ili sutra, naneti kakvu štetu ili neugodnost.

Zadnje lastavice

Meseca oktobra prošle godine postala je pučka škola u Karojbi i ona u Novakima (u općini Motovunu) italijanske; a dotični hrvatski učitelji i naši članovi: Smoković Ante i Prodan Petar ostali su ovako bez službe. Molili su i čekali na nameštenje gde drugde u Istri, ali utaman, akoprem je za njih intervenirala naša Zveza. Tho i tajno, bez buke i protesta predjoše granicu. S njima je nestalo poslednjeg hrvat. učitelja u porečkom kotaru, u kotaru, što ga napućuje naše najčišće, najjače i najsvesnije hrvatsko pučanstvo. Sreće nam krvavi što

Preobrazba

Ozrimo se v katerokoli stran, povsod silijo v nas nova vprašanja tako živo, da ne moremo ostati brezbrizni in bi se nas ne polotil duševni nemir, ki išče utehe v novih smernicah, novih poteh. Mi se nehote postavljamo pred lastno obsodbo in merimo svojo nedorastlost, ki ni sicer povsem iz naše krivde, ker izhajamo iz razmer, ki se z vedno krepkejšim klicem stavijo na oder obsojenih in smo plod ploda.

In dosti je, če se po lastnem spoznanju obsodimo; je to napredek, je prebujenje porojeno iz potreb zadnjega časa.

Četudi je res, da nam to spoznanje ne da miru, vendar na drugi strani dviga in zdravi, ker izloča, kar je slabega.

Nismo iz šole, ki bi nas bila vzgojila in pripravila v smislu novih vprašanj, zato je razumljivo, ako so nam tresljaji nove zgodovine tuji; naša duševnost je do zadnjega časa pozabljala poglavitno stvar na zemlji, lastno snov: človeka samega.

Prirodoslovci in drugi nauki v vseh šolah stopajo mimo prve vede in ne poznajo človekoslovja, zato pa je udarec za udarec po človeku porodil obupne tožbe, vzdihne in želje po maščevanju izmed onih, ki niso deležni naštetih zakladov zmagovitega človeškega duha.

Učna snov obstoja iz težavnih vprašanj o stvari in zakonih njenega izpreminjanja, o izkoriščanju naravnih sil i. dr., a duh sam, ki vse to razkriva in ustvarja, človek, krona stvarstva, pa se prezira.

Naravno, če terjajo milijoni, ki se kopljejo v gladu in brezmejni skrbi, svoje pravo in da se je v probujenem človeku porodilo vprašanje objemajoče celotno človeško družbo ali socialno vprašanje, ki

Uvek budimo praktični!

Zašto da se mučim u školi, ako to nije drago nasilniku?! Eto s manjim, bolje, s nikakvim trudom bolje služim sebi i gospodaru! Ja si perem ruke. Nek on odgovara pred sucem savesti i kulture! Pak šta će mi kultura, ideali i idealnost, kad me oni ne hrane, nit me tuste! Samo jedamput se živi. Živimo u miru — mirno kod zdjele i bačve!

Uvek praktično!

Učitelj sam slavenske dece. Učevni jezik prvog razreda jest italijanski, a drugoga slavenski. Vi, djeco I. razreda pozdravljati ćete mene i svu gospodu italijanski; a vi ostali slavenski! Nek znadu gospodari da sam — pravedan i imparcijalan i nepartaičan.

Tako: sve činimo praktično. Budimo praktični mislju, govorom i delom! Ovako treba da bude današnji narodnjak i narodni vzgajatelj!

ovako razvit narod mora ostati bez svog narodnog školstva i učiteljstva. U ovo pet godina u kotaru bi ukinuto ovako 25 hrv. škola sa 29 učit. sila. Kolege Smoković i Prodan jesu zadnje učiteljske laste što ostaviše kotar i Istru. Oni bi bili željni ostati u Istri pa bilo i u neučiteljskoj kojoj službi, ali im Istra i čitava Julska Krajina ne uzmognu dati života i prehranu. Narod naš nije našao ili nije imao za nje (a i za druge mnoge) hleba ni krova! Pri ovome nas obazimlju tužne misli i gorka čustva. Oteranim kolegama-mučenicima naše simpatije i naša bol. — Da li će se kada povratiti na rodnu grudu — kao lastavice na proleće?!

hoče poleg fizičnega proučevati tudi нравni red in njegovo osnovo.

Ta problem, ki vidno pridobiva območje in stopa v ospredje, je tudi nam tuj, da si ne znamo tolmačiti pojavov in njih vzrokov v tozadevnih primerih. Nemirni smo, ker spoznavamo lastno neumevanje kdo in kaj smo in kaj je naša naloga in z duševno preobrazbo se nam vedno bolj svetlika naša resnična socialna pozicija.

Kakor čudno zveni, je vendar nepobitna resnica, da naša duševnost v največ slučajih ne sega izven šolskih sten v smer, ki stremi za preosnovami družabnega značaja, ker ne poznamo izvora krivic, ki jih obsojamo.

Da, in zakaj se razdirajo temelji vsakršne družbe, spoštovanje, pravičnost, čut ljubezni do sočloveka, raste dobičkaželjna sebičnost in vratolomno tekmovanje na gospodarskem polju, ki odpira velikanske prepade, to niso naša razmotrivanja, otrok današnje šole — hčerke sodobnega gospodarskega reda.

Morda pa prav zato temne naši ideali in so uspehi našega požrtvovalnega dela in izlitihih energij večkrat nehvaležni.

In vendar je prav učiteljeva dolžnost, da prvi stopa s časom in sledi novim tokom, ker mora svojo četo pripravljati po zahtevi časa, da bo kos nalogi. Pedagoške reforme, ki jih radi proučujemo, ne zrasto iz sebe in so vedno posledica družabnih in gospodarskih sunkov. Če hočemo torej pravilno tolmačiti in umevati prve, moramo proučevati tudi slednje.

Tako pripravljeni in nravstveno višji od onih, ki se skušajo rediti z našimi hibami, ne bomo begali sebe in drugih in kljubovali bomo najtežjim trenutkom s polno vero, ki ne sme manjkati učitelju, ki ne ostaja za časom.

Kdor gre svojo ravno pot, ne pozna strahu, ne preplašijo ga niti sporadična, dobro premišljena preganjanja, zgrajena na strasti in brezobzirnih računih.

Naš pa ni boj strasti in ne moremo dovoliti, da bi naše omahovanje porajalo socialne krivice in ponizalo šolo na stopnjo obsodbe.

Ročna dela na ljudski šoli

(H. Močnik).

Naučni minister Gentile priporoča v svoji ljudskošolski reformi tudi delovno šolo, to je metodo delovnega pouka in vzgoje potom dela.

Predno nam bo mogoče to novo metodo povsem uveljavljati, je vsekakor potrebno, da natančno spoznamo svoj šolski okoliš in ga proučimo z:

- a) geološko-geografskega stališča,
- b) versko-kulturnega,
- c) gospodarsko-socialnega,
- d) vzgojnega stališča.

Delovno šolo moramo pozdraviti z največjim veseljem, dasi nam bo prizadevala mnogo več truda, nego dosedanja šola - učilnica.

V delovni šoli bo pouk vedno le priložnost, zato bodi vnaprej še toliko bolj naša naloga — stremljenje po čim večji samoizobrazbi. — Odgovor bo dati otroku takrat, ko ga bo vprašal, ne pa morda šele na pomlad, v jeseni, ko bi to prišlo po dosedanjem učnem načrtu na vrsto.

Novi učni načrt pozna le gradivo, ki odgovarja kraju in njegovim zahtevam, ne pozna pa časa, v katerem se mora to obravnavati. Dober načrt bo le tisti, ki bo nudil otroku to, kar življenje zahteva od njega.

Predno pričnem z naštevanjem raznih predmetov, ki bi jih lahko izdelovali ljudskošolski otroci, moram povdariti, da delovna šola ni morda »mojster«. Reforma noče, da bi se otroci učili v šoli raznih rokodelstev, niti ne misli strokovno naobrazbo preuraniti, pač pa hoče pokazati otroku pot, korist, veselje in težave vseh stanov, ga opazovati v njegovih nagnjenjih, značaju in zmožnostih in ga voditi potem po oni poti, ki si jo bo sam izbral. Delovna šola pa ne bo nikdar dosegla zaželjenega cilja, ako ne stopi v tesen stik s starši. Šola in dom morata sodelovati skladno pri vzgoji otroka, da se bo pri svojem poklicu izobraževal, izpopolnil in čutil srečen.

Namen delovne šole ni torej navdušiti otroka za nekaj, kar je nam prijetno, ampak pokazati mu vse poti in ga pustiti, da si sam izbere. In kjer srce govori, tam ni zmot in prevar.

Gotovo pa je, da bodo razmere tudi v bodoče še mnogim črtale načrte, a tem odpomoči je zopet poklicana država. Šola je svojo nalogo dovršila s tem, da je pokazala vsakemu pot k pravi sreči in tihi zadovoljnosti.

Nova šolska reforma veže torej v eno in popolno celoto versko-narodno in gospodarsko vzgojo in hoče vzgojiti ideale in ljubezen do dela.

Ročna dela se družijo z vsemi predmeti in ne morejo biti kot samostojen predmet. Teorija in praksa se vedno vežeta in sicer zato, da se zabrani prevara; to pa največkrat tako, da hodi praksa pred teorijo. Kar je v teoriji mično in lepo, je v praksi lahko mučno in zato pozneje večkrat toliko razočaranja, nevolje in mržnje do izvoljenega stanu. Končno pa je težava in veselje v stanu tudi nekaj povsem individualnega.

S tega vidika, ki bi moral biti tudi našim predstavnikom najvišje načelo, presojava šolo, ki jo smatramo kljub vsem neupravičenim bojem napram trdnemu učiteljsstvu še vedno za svetišče, ki naj vodi v življenje bratstva.

Glejmo v to stran in ne bo nas strah!

Da bomo pa imeli lepši pregled o raznih ročnih poskusih, naj jih priključim v spomin po letnih časih, v kolikor se to da.

Pomlad:

- 1.) Kultura sadežev: bori, smreke, zasaditev. — Pogoždovanje nerodovitnega sveta. — Vzgoja sadežev iz semena. Življenje dreves; korist gozdov.
- 2.) Vzgoja dreves — oskrba dreves. Zatiranje škodljivcev sadnega drevja.
- 3.) Cvetice: gojitev lončnic v šoli in doma. Cvetični vrtovi — gnojenje, kompost, naprava zemlje za cvetice. Vzgoja in oskrba posameznih cvetic. (Tudi skozi leto).
- 4.) Perutninarstvo, zajčjereja, čebeloreja. (Gojitev pri šoli in doma).
- 5.) Poskusno gnojenje z umetnimi gnojili, način, raba in previdnost.
- 6.) Šolski vrt. Delo na šolskem vrtu. Kopanje in pletev, gnojenje, setev, saditev. Pisanice.
- 7.) Kres in plamenice.
- 8.) Krašenje oltarja v majniku.
- 9.) Venec sv. Ivana. — Naprave šopkov. Pletenje vencev.
- 10.) Travniška dela — trebljenje mahu na osojnih travnikih, zasevanje trav.
- 11.) Mnogobrojni izleti.

Pomlad — poletje.

- 1.) Travniki: Marjetica — izvršitev iste iz lepenke. Vaje v požlahtnjevanju.
- 2.) Klepar: Cvetice iz pločevine.
- 3.) Zidar - tehnik - tesar itd. Hiša v svoji zgradbi in opremi. Napravljane raznih strojev (škripci, kolo na vreteno, zračna železnica).
- 4.) Zbirke: trav, zelišč, plevelov, zdravnih rastlin.
- 5.) Naprava in hranitev zdravil. — Domača šolska lekarna. Pomočki k napravi lekarne: Zdravilna zelišča. Knjiga: Domači zdravnik, Robida: »Da ste mi zdravi, otroci mojil!«
- 6.) Zbirka škodljivcev. Prepariranje istih. Naprava tozadevnih priprav (mizar, prirodopisec, raziskovalec, kemik, zdravnik).
- 7.) Poskusna kaljenja rastlin — kmetijska važnost.
- 8.) Razvoj dvoživk — zlate ribice.
- 9.) Markacija poti — turistika in geografija.
- 10.) Zaslužki: Nabiranje kimeljna, encijana, arnike, kamilice, sleza, brine, borovnic, malin, jagod, gob itd.
- 11.) Živina: oskrba, vzgoja živine, košnja. Sušenje sena. Travniška krmila. Krmljenje, snaženje živine, hlevi. — Cementiranje hlevov. (Živinorejec — kmetovalec).
- 12.) Pomladanska dela na travniku. Zatiranje čemerike, podleska itd.
- 13.) Kiparstvo - zidarstvo: Postavitev spomenika na šolskem vrtu, naprava ribnika, vodometa. Nauk o speljavi vodovoda. Načrti: naprava malega vodovoda s pomočjo trobelike in ilovice.
- 14.) Modeliranje: Vlivanje predmetov iz ilovice in gipsa, pozitivna in negativna. Slike na deščice v počeznem prerezu.
- 15.) Izdelki iz lubov: piščalke, košare za jagode.

- 16.) Izdelki iz lesa in papirja: zmaji, veternice, žabice, pasti, klopotci, ropotalke.
 17.) Lončarstvo: izdelki iz ilovice.
 18.) Merjenje v naravi. (Lovci - vojaki).
 19.) Vaje v tehtanju. (Trgovci).
 20.) Zvezdoznanstvo: iskanje zvezd, opazovanje mrkov, orientiranje po dnevu in ponoči.
 21.) Zbirka žit.

22.) Narezovanje čopičev.

23.) Zimska cepljenja v suho in vzgoja.

24.) Spoznavanje ptičev, raziskovanje njih življenja. Spoznavanje življenja drugih žuželk.

25.) Naprava ladje, veslanje, kopanje.

26.) Zatiranje škodljivcev na polju.

27.) Izleti.

(Dalje).

IZ ORGANIZACIJE

DELEGATI ZVEZINEGA ZBOROVANJA

Idrijski okraj:

25. *Eržen Stanko*, 26. *Kos Leopoldina*, 27. *Rupnik Jože*, 28. *Tušar Minka*. — *Namestniki:* 1. *Kogoj Poldi*, 2. *Lapajne Mici*, 3. *Pivk Fanči*, 4. *Vončina Albin*.

Zvezin pevski zbor je imel za binkošti pevsko vajo, ki je bila polnoštevilno obiskana. Koncert so, kakor je znano, prepovedali. Iz kakšnih vzrokov so to storili, je postransko in nas ne zanima dalje. Povedati pa moramo, da je pevski zbor nastal zgolj iz umetnostnih teženj in da je kot tak zmožen doseči višino svetovnih zborov. To ga bo tudi vzdržalo pri življenju, vzlic neprijaznim zvezdam, ki danes vladajo. Upamo, da bo zbor že še imel priložnosti pokazati, da je znamenita kulturna ustanova, ki zasluži zgolj kot taka primerno uvaževanje, da ne govorimo o podpori tudi od strani vlade. —

Članom zbora se priporoča, da naštudirajo doma **Lajovčeva** mešana zbora: «**Lan**» in «**Zlato v Blatni vasi**». Prihodnja vaja je določena za delegacijsko zborovanje.

Zborovanje postojnskega učiteljskega društva se je vršilo v Postojni, dne 25. 5. 1924 ob 10. uri. Prisotnih je bilo 41 članov, predsednik «Zveze» A. Germek in vladni zastopnik prof. Urbanaz. Predsednik pozdravi navzoče in pove, da je dosedanji odbor skušal spraviti društvo v gibanje, kar se je deloma tudi posrečilo. Preganjanja in premeščenja, ki so zadela nekatere tovariše, so sicer povzročila trenutno zbežanost, a našlo se je zopet ravnotežje. Pustimo tesnosrčnost! Da besedo tajniku: Preteklo leto ni bilo bogato. Med nami vlada zbežanost, ki jo povzročajo negotovost obstanka, preganjanja in premeščenja. Na protest radi prepovedi poučevanja petja ni dosedaj nobenega odgovora. Pravni položaj učiteljstva je slab. Po novi plačilni naredbi so provizorični učitelji plačani v desetinah, o počitnicah ostanejo brez plače. Definitivnih imenovanj ni že 10 let, učitelj je lahko vsak trenotek ob službo. A ne omagajmo! Pred nami je dolg in trd boj, ki zahteva skupno delo. Žrtve so bile in bodo še. — Tajniško poročilo je bilo sprejeto. Sledi poročilo blagajničarke, ki je bilo tudi sprejeto. Zborovalci poverijo odboru, da določi znesek v pomoč tov. Kmetu.

Tov. J. Dolgan poroča o Gentilejevi reformi. Važne točke v reformi so: večja izobrazba učitelja, natečaji, ki silijo v študij, medtem ko so dosedaj dobivali učitelji boljša ali slabša mesta po večjem ali manjšem znanju z vplivnimi osebami. Učiteljstvo iz kraljevine je bilo malo izobrazeno. Na natečaju, kjer je delalo izpit 2000 kandidatov, je izdelalo komaj 800. Važnost polagajo pri izpiti na poznanje jezika in originalne misli. Literarne zgodovine izprašujejo malo, pač pa razpravo o literarnem delu, ki ga je kandidat prečital. Iz pedagogike je treba poznati originalna dela pedagoških pisateljev. V učnem načrtu diha svoboda, a učitelj, ki si ni znal

pridobiti osebne kulture in ki ne pozna nove idealistične struje, ostane še vedno suženj učnega načrta. Vrline učnega načrta so: duševno razvedrilo in artistični predmeti, zlasti risanje, ki vodi otroka v zmožnost opazovanja. Velik udarec pa je za nas zakon, ki določuje, naj bo učni jezik italijanski tudi na naših šolah. Ne s političnega stališča, a s stališča nedolžnega otroka smatramo to za nepravo. To ni vzgajanje, to je verbalizem, mehanizem! — O uspehih reforme si Lombardo-Radice ne dela iluzij. Rekel je: «Želim, da bi v dobi 5 let doseglo uspehe po novem učnem načrtu vsaj 10% učiteljstva».

Tov. M. Kosova poroča o «Novem Rodu». List je potreben, ker šolske knjige ne nudijo otroku potrebne mere duševnega užitka. Za ta list je premalo zanimanja. Nekaterim niso slike dovolj razumljive — a umetnost ni uganka, ne da se vse razložiti, treba je čutiti in navajati k čustvovanju. «Novi Rod» naj bi ne vseboval povesti, ki se po posameznih številkah nadaljujejo, vsaka številka naj bi bila celotna. — Smo malomarni. Naročenih je na «Novi Rod» le 5.5% slovenskih učencev v Julijski Krajini. Tov. Furlan smatra za dobro sredstvo k razširjenju lista navajanje otrok k dopisovanju za «Kotiček malih». Urednik naj bi zavračal le prav slabe dopise za «Kotiček malih». Tov. Dolgan pravi, naj se prirejajo, kjer je mogoče, šolske prireditve, da si šola naroči več števil «Nov. Roda». Potrebna je tudi agitacija pri starših.

O socijalnih tečajih poroča tov. J. Dolgan: Idealni tovariši so sprožili misel o samoizobrazbi že pred 10 leti, a ni bilo odziva. Vladala je skrajna malomarnost, če smo se družili, nam je bil glavni namen zabava. Izgubljali smo se tudi v strankarske boje. Kultura nam je bila dolgočasna, bili smo v strupu malomestnega življenja. Radi smo se pogovarjali z veljakom, druge smo prezirali. Sedaj je drugače. Vojna in stradanje nas je napeljalo na pravo pot: na iskanje etičnih vrednot. Cilj izobrazbe mora biti pridobivanje zmožnosti, da lahko ločimo višje vrednote od podlosti. — V postojnskem okraju je bilo 15 predavanj. Morala se bodo vršiti tudi v Postojni! Vipava spi, odkar ni tov. Kmeta. Naj kdo vzame krmilo v roke! — Tov. Martelanc J. želi, naj se članom naznani kraj in čas krožkovih sestankov. — Tov. Fr. Starman poroča o uspehih pevskega zbora, priporoča zbirko «Otroške pesmi» in pravi, naj ne bo godrnjanja za 2 liri, ki jih plačujejo člani za pevski zbor, ki ni med zadnjimi ustanovami Zveze. — Tov. J. Furlan poroča o «samopomoči», ki je zelo važna ustanova.

Učiteljstvu na Tolminskem. Prispevki organizaciji so v zastanku še za lansko leto (1923.) Tovarishi(ce) so prejeli izkaze, koliko dolgujejo in tudi čeke Zadrudne zveze v Trstu. Ker se bliža delegacijsko zborovanje, prosimo, da vsak poravnava vsaj lanski dolg. Zveza je simbol in sredstvo v borbi za neodvisnost našega stanu. Na učiteljstvu je, da se organizacija in nje ustanove vzdržijo. Naj se članstvo vseh okrajev enako tega zaveda!

Vodstvo Zveze.

Šolskim voditeljem — v izpolnitev!

razredna šola v

IME IN PRIIMEK (učiteljstva, v številni specialiste in razredno il. učiteljstvo)	Rojstni kraj	Rojst. leto	Prov.	Def.	Otrok v šolskem letu								Skupaj	Učni jezik	
					1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.			

Iz zakonodaje

Učni načrti in didaktični predpisi

(Nadaljevanje.)

Naslednji učni načrt loči tri stopnje risanja v osnovni šoli: 1) učiteljeve ugotovitve in prve sponzane vaje otrok; 2) risanje po spominu in prvo nadziranje čustva, razmerja, oblike, barve; 3) sponzano risanje resničnega in doseganje prve tehnične zavestnosti v risanju.

Prvi stopnji odgovarjajo pripravljalni razredi in 1. in 2. razred osnovne šole; drugi stopnji 3. in 4. razred; tretji stopnji višji razredi do osmega, v katerih lahko postane risanje priprava za strokovno.

V vsaki teh stopenj naj se risanje veže z vsemi ostalimi predmeti.

Načrt za pouk risanja v 1. in 2. razredu.

1. — Učitelj ugotovi tekem prvih treh mesecev pouka v prvem razredu zmožnost zaznavanja in opazovanja pri otrocih; nato razvrsti otroke v skupine, da v teh primerno vežba.

2. — Vaje v razlikovanju treh osnovnih barv: rumeno, rdeče, modro; (izbera barv, razvrščanje po stopnjah, — kakor v metodi Montessorijeve, — opazovanje barv na bližnji predmetih; opis neba, z barvanjem kosov papirja, z raznimi stopnjami modrega in risaje oblake z belo kredo ali pastelnim svinčnikom itd.).

Učitelj si bo zapomnil otroke, ki niso gotovi v razlikovanju in stopnjevanju barv ter jih bo posebe vežbal.

3. — Iste vaje kakor pod 2, z zeleno, oranžno, violično barvo, popravlja zamenjavo med oranžno in rdečo, med zeleno in modro; razvrščanje barv po podobnosti.

4. — Sestava barvne lestve in razvrščanje barv v barvane izseke kroga ali v redu kakor je učitelju ljubši.

5. — Osredotočenje opazovanja na navaden predmet in risanje po spominu; učitelj vnovič ugotovi zaznavno dejavnost in umnost učencev.

N. B. — Stopnjevanje vaj: 1) predmet, ki ga učenci poznajo, se popiše, na kar ga učenci poskusijo na pamet narisati; 2) dogodek, ki se je primeril vsem učencem, nariše učitelj; 3) učitelj pripoveduje dogodek učencev in ti ga zapovrstjo rišejo na pamet; 4) učitelj pokaže za eno ali dve minuti predmet, ki ga potem skrije in pusti risati učencem; 5) predmet, ki se je dobil na izletu, se natančno opazuje in opiše. Čez nekaj časa ga učitelj ukaže risati. — Risba, ki se je izvršila in na kateri je učitelj natančno vadil opazovalni čut učencev, opozarja na nedostatkost in napake, se čez nekaj tednov spet izvrši.

6. — Izreza dela s pomočjo škarij, prirejevaje male risbe iz belega ali barvanega papirja.

7. — Razlaga in skupne vaje iz risanja (držanje

telesa, raba svinčnika, zvezka, gibanje rok: prva pravila za potezanje črt itd.).

8. — Opazovanje umetnostnih del, podanih v barvnih posnetkih ali s svetlobnimi projekcijami.

Osební predpisi za učitelja v pospeševanje risanja v osnovnih razredih.

a) Učitelj naj ne stremi, da bi se dela učencev razstavljal, ker ima risanje v teh razredih edini namen doseči jasne in trajne predstave, ne pa proizvajati risbe za razstavljanje.

b) Naj pohvali vsako znamenje napredka, a hvali naj risbo in risarja;

c) Naj izbira risbe vsega leta vsaj od treh otrok različnih zmožnosti, zaznamovaje na vsakem listu dnevnic;

d) Naj nariše, mimogrede, karkoli se da narisati na tablo, da pojasni pouk; naj pa nikdar ne stavi rok na risbo učencev, katera naj obdrži vso svojo izvirnost;

e) Rabiti je najcenejšo snov; zavojni papir in vsakršen kos belega papirja vsakršne oblike;

f) Navajati je rodbine, naj dajo otrokom risati, kadar so nemirni in sitni ali se ne morejo igrati na prostem ob slabem vremenu;

g) Prepovedati pa je risanje ob urah, ki jih učitelj ni določil. Vendar naj se dovoli vsak poskus spontanega risanja, če bi otroci želeli. Učitelj naj vedno hvali, vsaj v kakem pogledu, tudi zgrešene risbe, popravlja jih ustno, dasi z vso previdnostjo. (Dalje.)

Pravni položaj učitelja

Unione Magistrale predlaga v snovi našega pravnega položaja naslednje spremembe:

1. Razpisi učiteljskih mest naj se vrše vsako leto.

2. V presojevalni komisiji razpisov naj bo tudi učitelj.

3. Naj se vzpostavijo izvoljena zastopstva v vseh zborovanjih, ki presojujejo o šolskih in disciplinarnih zadevah, bodisi v središčih ali na periferiji.

4. Odpust, o katerem govori 13. člen kr. dekreta 7. oktobra 1923, št. 2132, se more izreči še le po izjavi (mnenju) šolskega sveta.

5. Premestitve učiteljev, ki imajo preiskavo, se morajo v vsakem slučaju sklepati v šolskem svetu.

6. Naj se odpravi omejitev glede premeščenj, o katerih govori čl. 19. kr. dekreta 7. oktobra 1923, št. 2132.

7. V disciplinarnih procesih naj ima obtoženi pravico, da ga zastopa zaupna oseba.

8. Proti ukrepom šolske oblasti glede provizornih imenovanj, nadomeščanj, dopustov in odkazovanja razredov naj se dovoli priziv na šolski svet; proti ukrepom glede službenih spričeval, naj se dovoli priziv na ministrstvo.

9. Odpraviti je tajne informacije.

10. Odpraviti je častni imenik.

11. Izkazi suplentov, o katerih govori čl. 23. kr.

dekreta 7. okt. 1923, št. 2132, naj se naredi po sposobnosti, s prednostjo za one, ki dokažejo, da so vpisani v imenike natečajev, ki so še veljavni, ter sirotam učiteljev. Tak imenik naj ima vrednost designacije in naj se pošlje vsem prizadetim, ki morajo imeti pravico do priziva na šolski svet.

Naj se ukrene potrebno za nadomestitve tudi v pokrajini, s pomočjo nadštevilih učiteljev, kakor je to določeno za samoupravne občine.

12. Samoupravne občine naj bi bile po zakonu dolžne prirediti predpise za svoje šole.

13. Naj se spet uvedejo šestmesečni dopusti vsled bolezni.

14. Med 140 dni, o katerih govori čl. 15 predpisa

1. okt. 1923, št. 2185, naj se ne štejejo zamude, ki ne odvisi od volje ali osebnih koristi učiteljev.

15. Za natečaje didakt. ravnateljev naj se zakonito določijo zmožnosti in njih ocenjevanje.

O p o m b a u r e d n i š t v a: Kakor je razvidno iz teh zahtev, smo v pravnem pogledu marsikje na slabšem kakor po prejšnjem zakonu. Posebno občuten je udarec, da se povsod sklepa o učiteljevi usodi brez prisotnosti učiteljskih zastopnikov. Take razmere se ne bodo moge vzdržati, da bi ne bilo učiteljstvo vedno bolj nezadovoljno. Proti tej avtokraciji se bodo morale učiteljske organizacije boriti, dokler ne dosežejo vsaj onega, kar nam je zakon že dajal. Kakor vidimo, je borba že pričela.

FELJTON

Moskovski Hudožestveni Teatr

(Stano Kosovel).

Človeku, ki kakor pisec teh vrst vsak dan ali skoro vsak dan obiskuje gledališče, se površna in enostranska umetnost sodobne Talije končno upre. Z malimi izpremembami nastopajo vsak drugi, tretji ali četrti večer eni in isti igralski obrazi; vsaka igra se ponavlja šest do osemkrat, tako da pri večkratni interpretaciji tudi najbolj duhovit avtor postane dolgočasen. Prenasičen te racionalistične rutine na odru vrže slednjic od sebe vse: gledališče, pisatelje in igralce. Ko napoči gledališka počitniška sezona, si bolj potreben miru kakor oni na odru. To pa zato: sodobno gledališče, ki je pri nas plod zapadnoevropskih tradicij, pozna za vsako vrsto ljudi kalup, ki je star že stoletja. Z modernisti in polumodernisti eksperimentira; klasike šablioniira. V eni in isti dramati se interpretirajo vloge na več načinov: klasicistično, romantično, veristično, če hočete, še ekspresionistično; mnogokrat v podajanju sploh ni načina in metode. Režija se lovi za svetlobnimi in drugimi zunanji učinki; dovoljuje igralcem, da samolastno zapišejo enoten slog igre in vzprhutavajo brez najmanjše plemenite čistiželjnosti preko okvira skupne igre. In te skupne igre, ki je prvotne važnosti za delo samo in za izvajanje, ni nikjer. Zato je igra sodobnega gledališča, pa najsi ta očitek zadene Ljubljano, Dunaj, Berlin ali Pariz, enostranska, nedovršena in napravljena na gledalca vtis drobcev. Za vse te napake, ki jih nerazodno občinstvo z oportunistično kritiko šteje med vrline, je odgovorno zapadno gledališče, ki se je tako rafiniralo, da mu je od starih metod ostala le neha odra samega; zunanost, iskanje plitvih učinkovitosti, dočim je notranost, bistvo stvari, za katere gre, prišla z malimi izjemami ob ceno. Nemški narod je rodil Maxa Reinhardta, najspretnjšega in najiznajdljivejšega režiserja v Srednji Evropi; a isti narod je slabo, neodgovorno posredoval vire, iz katerih je zajemalo gledališče zase in za druge. Kdor je kdajkoli prisegal na odersko umetnost, ki je prišla k nam preko Nemcev, se nahaja danes pred koncem. Gledališče zapada in nemške uporabe pariške oderske mode so za sedanost in bodočnost brez pomena.

Desetletja in desetletja je izpopolnjeval zapad gledališče z oderskimi sredstvi, pozabljač, da so rekviziti samo privesek in da je bistvo stvari duša, ki išče razmaha v niansah. Zapadno gledališče je ves čas iskalo samo krepkih oderskih osebnosti, s katerimi je potiskalo skupno igro ob steno. Povzdignilo je v vsakem kosu eno vlogo nad vse ostale, kakor da obstoji v vsakem krogu življenja

samo en človek s polno dušo. Vsem ostalim je odreklo pravico do duhovne igre. Na ta način smo razlikovali med junaki in nejunaki. Cenili smo samo junake; kar ni spadalo v njihovo kategorijo, smo imeli za štafažo. Nihče ni videl, nikomur ni prišlo na um, da je takšno pojmovanje umetnosti ne le nepravilno, ampak tudi nemoralno, nenravno. Nega individualizma je tudi tu pokazala svoje peklenke pooganjke: proglasila je načelo angleškega «sijajnega osamljenja» nad vse, in je, kakor na drugih področjih življenja, vodila ljudi za nos, samo da bi v njih zabrisala sleherno sled kolektivizma. A laž je sčasoma pogorela. Tudi v gledališču je zmagalo življenje, pravičnost, resnica.

Ruski narod, ki je dal svetu Dostojevskega, strastnega dušeslovca, raziskovalca tajnosti in analitika groze, ter Tolstega, umetnika in nravstvenika, je bil že od polovice prošlega stoletja v hudi opreki s splošnimi načeli zapadnjaškega svetovnega nazarjanja. Ta nasprotnost je imela svoje korenike v ruski duši. Med tem, ko izžiti zapad obdeluje le pročelje svoje palače, se obrne rusko ljudstvo v notranost lastnega hrama. Teško je bilo to delo. Dostojevski je ves čas svojega življenja oblikoval svoj, ruski in občečlovečanski «Kdo si?» Tolstoj je po pretoku mladostne in moške dobe krenil v drugo smer. Vdal se je mesijanistični ideji, obseženi v vprašanju «Čemu živíš?» Oba misleca pa sta videla v človeku naprej človeka, in svrhu življenja v čisti resnici.

Za Dostojevskim in Tolstim se je v ruskem slovetvu pojavil jetičen medicince. Služil si je grenak vsakdanji kruh s pisateljevanjem. Ljudje so od njega zahtevali humorja. Čehov jim ga je moral dati. Postal je navidez humorist, iskalec mučno smešnih in grotesknh zapletljajev, samo da je mogel na račun grohotajočega se občinstva živeti. Publika je zahtevala smeha in smešnosti. Toda kakšnega smeha je zmožen ruski narod? Kdor pozna Gogolja, pozna tudi ta smeh: to ni smeh, ampak groza režanja. Logično se torej razume, da Čehov ni mogel biti humorist v čistem pomenu besede. Postal je zato ruski humorist. Smejalo se je skozi solze.

Četrto stoletja je letos preteklo, odkar sta se v Moskvi našla dva izredna moža: igralec Stanislavski in pisatelj Nemirovič-Dačenko. Oba sta z vnemo študirala gledališko umetnost in iskala novega načina izražanja. Zbirala sta okoli sebe mlade talente, ki so se jima zaupali. V selu Puškin poleg Moskve so se vršile vaje in nastopi. Dolgo je trajalo; predno so umetnostni dobrovoljci nastopili javno pred kritiko in prodrli brez predsodkov. Stanislavski je bil sila natančen delavec; študiral je režijo ene same igre leta in leta, premišljeval, ocenjal, razpravljal, in še le ko je bil s svojim krogom čisto na jasnem o sleherni podrobnosti, se je

odločil za praktično izvedbo igre. Razdelil je vloge in pričel z vajami. To delo je bilo neusmiljeno strogo. Po svoji doslednosti spominja naravnost na Demostenovo govornišvo. A uspehi so bili prese- netljivi; iz njih se je polagoma izcimilo tisto, kar nosi danes ime «režija Stanislavskega», kar napravlja Hudožestvenike (umetnike) za prve igralce na svetu.

Stanislavski in Dačenko sta postavila načelo, da ni velikih in malih vlog in da so si vsi igralci enaki. Velika more biti samo enotna skupna igra. Vse njuno prizadevanje se je omejilo na to načelo, ki dela vse vloge, vse nastope enakovredne. Razdalja med igralci je izginila. Stanislavski je odpravil vsako tekmo; igralci so se žrtvovali v prid delu samemu. Tako je zmagoval na odru Hudožestvenikov naravnost pisatelj s svojimi tipi in značaji. Hudožestveniki niso oseb pretiravali, dajali so jim zgolj obeležje istinitosti, psihološke doslednosti in preprostosti. To je bila in ostane njih veličina.

(Dalje.)

Razno

Državni kongres Unione Magistrale je bil prenešen in se je vršil 29., 30. in 31. maja v Rimu. Dnevni red je bil osredotočen na tri zadeve: bramba stanu, bramba šole in bramba sindikalne pozicije organizacije. O poslednji točki je poročal tov. Lona iz Trsta, ki je razvil resolucijo:

XVII. kongres Unione Magistrale izjavlja, da hoče

1. ohraniti organizacijo v popolni neodvisnosti napram vojujočim se političnim strankam;

2. doseči pravno priznanje stanovskega zastopstva na podlagi volitev, neglede na vsakršno prednostno politiko;

3. iskati sporazum in stike z drugimi učiteljskimi organizacijami, če taki sporazumi le ne lomijo namenov in duha, po katerih se je ravnala Unione Magistrale;

4. sodelovati z ustavno oblastjo v obsegu in na način, kakor ga dovoljujejo programatični sindikalni cilji državne Unione Magistrale.

Razprava o teh točkah je bila obširna in temeljita. Različni govorniki so predložili še druge resolucije, naposled pa se je sprejela naslednja:

Učitelji U. M. N., zbrani v Rimu,

med tem ko potrjujejo program, ki mu je bila organizacija zvesta 23 leta, torej brambo gmotnih in moralnih koristi učitelja v obsegu potreb šole,

izjavljajo pravico obstoja U. M. N. bodisi radi plemenitosti nje namenov, bodisi radi nje dela za ustvaritev in razvoj narodne šole, bodisi radi zasluznega mesta, ki ga zavzema v srcu italijanskih učiteljev.

V svesti si odgovornosti, ki izhaja iz dejstva, da je šola podlaga vsakršne npravne in gospodarske obnove naroda,

izjavljajo še enkrat svojo trdno voljo, da posvetijo vse svoje moči prejkoslej v prospevanje in izboljšanje šolskih funkcij.

Prepričani, da je usoda domovine tesno zvezana z dvigom delovnih razredov (ljudskih), v korist katerih je potrebno in mogoče obširno delo za kulturno in pravno izboljšanje, voden in podpirano s prepričanjem in akcijo ital. učiteljev,

žele skorajšnjega sporazuma z vsemi velikimi delavskimi sindakati, preko vseh političnih razlik, ter da se udejevstvu namera.

Ponavljajo, da je neodvisnost od političnih strank

kot duševna in praktična podlaga potrebna za obstoj in naloge tovarštva ter izjavljajo željo, da bi vzvišenost ciljev zblizala vsa učiteljska združenja, ki bodo iz medsebojnega poznanja in v sporazumu o tehničnih vprašanjih in v raznih slučajih mogla zajemati duh medsebojnega zaupanja, ki je neobhodno potreben za zaželjeno združenje sil.

Predlagana in sprejeta resolucija sta navidez enaki. Velika razlika pa je med četrto točko in med zadnjim odstavkom sprejete resolucije. Kot vidimo, je padla misel o sodelovanju z ustavno oblastjo. Je to razumljivo: če U. M. N. noče vreči svoje neodvisnosti v naročje eni ali drugi politični stranki, tudi današnji vladi ne more služiti, ker jo smatra za predstaviteljico ene same, izrazito opredeljene stranke. To se je jasno pokazalo, ko je propadel predlog, naj bi se poslal pozdrav naučnemu ministru Gentileju. Namesto sodelovanja z ustavno oblastjo se pa tem bolj poudarja enotno postopanje vsega učiteljskega stanu za skupne koristi. Bila bi to nekaka enotna fronta, ki odpira vsaj za bodočnost še velike perspektive. Značilno je tudi poudarjanje koristi delovnega ljudstva, njegovih moralnih in kulturnih potreb, ki jih Gentilejeva šolska reforma ne čuva, ki prav radi tega prihajajo pa tukaj do izraza.

Nastop U. M. N. nas veseli. Če so tudi nekateri uskoki prešli v zadnjih letih iz U. M. N. v druge organizacije, predstavlja Unione Magistrale še vedno večino vsega učiteljstva v Italiji. To učiteljstvo si v borbi za stanovske in šolske koristi ne pusti vezati rok in ne pošilja udanostnih izjav onim, od katerih je službeno odvisno. To učiteljstvo čuti potrebo, da se skupno, tovariško bori za svoje pravice, neglede na politične razlike. To učiteljstvo odkrito nastopa tudi v taki dobi, ki nam je pustila pravice le še na papirju, in ne odobrava vseh onih reformnih početij, ki nimajo smisla in ki jih be naposled vendarle čas pomel.

Razstava. Tovariš Faigel priredi proti koncu šolskega leta, od 22. t. m. dalje, razstavo šolskih izdelkov. — Kdor si želi od tovarišev ali tovarišic približe seznaniti s praktično izvedbo Gentilejeve reforme, posebno z «Lavori Manuali», naj prihiti omenjene dneve v Sedlo pri Breginju, in prepričal se bo na lastne oči o sposobnosti otroških glavic pod spretnim in zmožnim voditeljem. X.

D. Godina: Idealizem. Pravkar je izdal D. Godina originalno znanstveno delo, v katerem razpravlja o problemih današnje družbe. Knjiga je izšla v samozaložbi, a se dobi tudi po knjigarnah. Cena 12 L. — H knjigi se povrnemo. Zaenkrat jo prav priporočamo.

† **Fran Eržen.** 29. maja t. l. je umrl po daljši boleznii, vpokojeni višji fin. komisar, Fran Eržen, oče naših tovarišic Zorke, učiteljice v Zagorju in Marice, učiteljice v Štanjelu ter t. Franceta, učitelja pri Sv. Jakobu. — Užaloščenim naše sožalje radi bridke izgube, pokojnemu večni mir!

† **Anica Sardoč roj. Bratuž,** bivša učiteljica v Vrtojbi in Gorici ter članica Zvezinega zbora, je minuli mesec umrla na porodu. Sožalje soprogu Lojzetu Sardoču, bivšemu učitelju v Istri, in vsem sorodnikom.

† **Dr. Nada Slavik.** 11. t. m. je po daljši boleznii preminula dr. Nada Slavikova, zaslužna zdravnica dece slov. šole pri Sv. Jakobu. — Teško zadeti rodbini sožalje učiteljstva!